

Ігор БРИНДАК



У свій час в нашому часописі була стаття, присвячена стрічці «Полліанна» (Див. // Уміння радіти. З любов'ю у світ. № 4, 2008). До речі, на Заході часто знімають фільми, де показано, як дитина змінює життя дорослих людей. Однак, мало хто знає, що вперше такий сюжет появився у романі швейцарської письменниці Йоханни Спірі - «Хайді». 2015 року цей роман був екранізований. Власне про цей фільм і піде мова в даній публікації. Отож, спочатку була книжка. Ім'я Йоханни Спірі (1827 - 1901) майже невідоме для українського читача. Проте у Швейцарії її знає кожен.

І в першу черг у як авторку «Хайді», хоча сама письменниця написала близько п'ятдесяти творів. Роман «Хайді» (друга його назва «Чарівна долина») вийшов у світ у 1880 році. З того часу багато разів перевидавався. У 1882 році вже був перекладений французькою мовою, а 1884-го року – англійською. На даний час переклад здійснений близько п'ятдесятьма мовами. Українською вийшов лише у 2014 році під назвою «Гайді» у тернопільському видавництві «Богдан». Про успіх цього твору говорить той факт, що вже в 1889 році він був впроваджені в обов'язкову шкільну програму у США. Цікаво, що саме Йоханна Спірі відкрила для світу свою батьківщину – Швейцарію. Зрозуміло, що така країна існує знали й раніше, проте іноземних туристів вона не дуже цікавила. Однак у романі гарно описано гірську природу, тому багато людей почали її відвідувати, що у свою чергу сприяло розвитку економіки. На даний час у Швейцарії є багато готелів, кафе, туристичних баз, які так і називаються «Хайді». Також існує музей, присвячений тій літературній героїні. А кожного року в місцевості, що описана в романі відбувається «Хайдівський фестиваль». Портрет Йоханни Спірі був свого часу на банкноті п'ятдесяти швейцарських франків. І зрозуміло, що не могли цей твір залишити поза увагою і кінематографісти. Вперше фільм під назвою «Хайді» був знятий у 1920 році американським режисером Фредеріком Томсоном. Після цього роман екранізувався ще десять разів. Найбільш відомою стала екранізація 1937 року режисера Алана Дуана із Ширлі Темплз у головній ролі. Українські діти знають цей твір завдяки мультсеріалу «Хайді – дівчинка Альп», який зняв у 1974 році японський режисер Ісао Такахата. Остання на даний час екранізація з'явилася у 2015 році. Її зняв швейцарський режисер Ален Гспонер. На ній якраз і зупинимося. А тепер про сюжет. Хайді – скорочене ім'я від

Адельхайда Це восьмилітня дівчинка-сирота. Вона проживає зі своєю тіткою Дете. Але коли тітка отримала нове місце праці, то вирішила відправити Хайді до її діда, який проживає у горах. Дід живе самотнім життям. Місцеві селяни його недолюблюють, називають Альп-Ой і поширюють про нього всілякі страшні чутки. Через таку ізоляцію дід став замкнутим і різким до оточуючих. Тому, коли до нього прибули Дете і Хайді, він категорично відмовився залишати у себе свою внучку. Однак тітка її все одно залишила, і Хайді була змушена жити у свого діда. Її невимушена щирість, мила усмішка та любов до природи почали поступово змінювати його життя. Згодом він зрозумів що не зможе розлучитися з нею. А пізніше, під впливом Хайді, помирився з місцевими селянами. Однак, настали випробування. Тітка Дете дізналася, що у місті Франкфурт на Майні у багатій родині Саземанів є дівчинка-інвалід на ім'я Клара. Саземани вирішили знайти своїй дитині дівчинку-подружку, а швидше «живу ляльку», щоб вона не почувала себе самотньою. І пообіцяли тому, хто допоможе у цій справі, грошову винагороду. Дете вирішила, що добре на цю роль підійде саме Хайді. Вона повернулася у гори і фактично обманом, без згоди діда забрала свою племінницю у Франкфурт на Майні. І Адельхайда потрапила у новий для неї світ. З однієї сторони могло б видатися, що отримала те, про що навіть і мріяти не могла: всі блага тодішньої цивілізації, вишукана їжа, дорога одежа, слуги, які готові подати все, що ти хочеш, можливість здобувати освіту і т.д. Проте, з іншої сторони, переконалася, що фактично знаходиться у золотій клітці. І що ніякий комфорт не замінить тієї радості і свободи, яку мала в горах. І хоча Хайді сильно здружилася з Кларою, здобула довіру її батька й бабусі, але це не повернуло їй життєвої радості. Згодом в неї почалися випадки лунатизму і лікарі переконали Саземанів повернути дівчинку у Швейцарію. Правда, додому дівчинка повернулася у же грамотною, бо в часі перебування в Саземанів навчилася читати і писати. Тому в селі вже змогла ходити до школи. А влітку отримала листа, в якому довідалася, що родина Саземанів, включаючи і Клару, бажає прибути до неї в гості. А тепер поговоримо про те, що залишилося за кадром. Хоча стрічка Алана Гспонера є досить близькою до літературного першоджерела, однак деякі речі, які були в романі, у цей фільм, на жаль, не увійшли. А це, в першу чергу, усі християнські моменти книги. Наприклад, бабуся Клари не тільки навчала Хайді грамоти, але також і молитви. І коли дізналася, що дівчинка тужить за домівкою в Альпах, то також порадила їй молитися в тому намірі. Дідусь Альп-Ой повернувся у село не через те, що Хайді стала ходити до школи, а через те, що після повернення з Франкфурта на Майні дівчинка прочитала йому притчу «Про блудного сина». І що найперше зробив дід в селі, так це зайшов до церкви на Богослужіння, після якого і помирився з пастором та мешканцями села. І Клару Хайді також заохочувала молитися за своє зцілення, що в кінці і сталося. Тому сам твір Йоханни Спірі є цілком християнським. А те, що ці всі моменти «випали» з фільму, є наслідком сучасної секуляризації, яка намагається будь-яким чином усунути християнські цінності із суспільного та культурного життя. Тому, коли хтось з вас, дорогі читачі, захоче переглянути фільм, корисно буде також прочитати і роман Йоханни Спірі. Тепер, коли ми зрозуміли, що насправді приносило Хайді правдиву радість і що керувало її добрими вчинками, оцінімо ще раз значення самого роману. Вся справа в тому, що в наш час ми у всьому любимо шукати взірця на Заході. Іноді при тому можна почути: «А там, на відміну від нас, люди не такі віруючі, а живуть краще». Ну, стосовно релігійності – таке твердження досить тенденційне, у різних країнах Європи та Америки показники релігійності різні: десь вони менші, ніж у нас, а десь, навпаки, більші. Але важливо інше:

хто збудував там таке життя? А збудували ті, що виховувалися на творах, подібних до роману Йоханни Спірі, бо у різних і американських і європейських письменників є достатньо творів, подібних за жанром до «Хайді». Вони в багатьох країнах входили і входять у шкільні програми і християнські моменти з них не усунуті. Цілі покоління, які на цих творах виростили, будували та розвивали цивілізації західних країн. Ну а те, що якась частина населення, отримавши всі блага, створені попередніми поколіннями, забуває, хто це створив і починає жити іншими ідеалами, нічого не змінює. Пригадаймо, що і блудний син у домі свого батька жив у достатку. І навіть деякий час, коли був поза домом. А що було далі – ми всі знаємо. Варто згадати ще один повчальний момент, показаний у фільмі. Коли у школі вчитель задавав дітям запитання, що вони хочуть робити, коли виростуть, то Хайді відповіла, що бажає писати казки. Це викликало у класі сміх. Пізніше, коли дівчинка переповіла цей випадок бабусі Клари, то остання їй сказала: «Якщо в житті щось дарує тобі радість – просто зроби це і не дивись, як на це реагують оточуючі». Це дуже гарна порада, вона стосується не тільки Хайді, але буде доброю і для кожного з нас.

Ігор БРИНДАК. «Якщо в житті щось дарує радість – зроби це» // "З любов'ю у світ" №6-7 2017